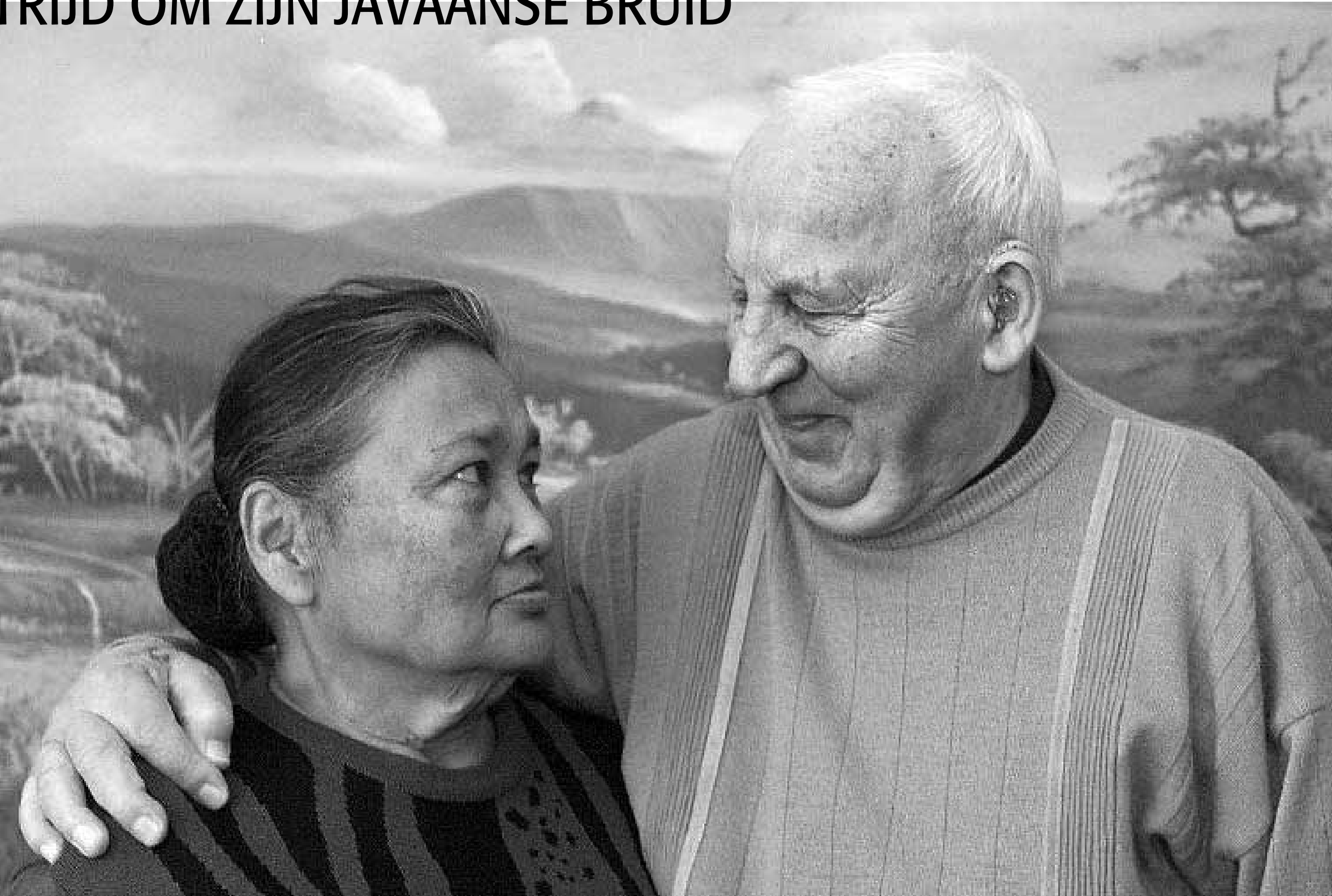

SOLDAAT WILLEM VOERDE TIJDENS POLITIONELE ACTIES IN INDONESIA EENZAME STRIJD OM ZIJN JAVAANSE BRUID

Op 21 december 1949 trouwde de toen 23-jarige militair Willem Barske in het krachtig naar zelfstandigheid strevende Indonesië met de Javaanse ziekenverpleegster Soeparmi. Het was bepaald geen gewoon huwelijk. Ze waren door honderden kilometers van elkaar gescheiden en trouwden, zoals dat heet, 'met de handschoen'. Voor Willem Barske was dat, in een tijd van heftige spanningen tussen de Indonesische vrijheidsstrijders en de voormalige Nederlandse kolonisator, de enige mogelijkheid om met zijn Javaanse bruid herenigd te worden. Het kind dat intussen uit hun relatie was geboren had hij op dat moment nog nooit gezien. Een verhaal over liefde en onverzettelijkheid in donkere tijden.

■ Soeparmi en Willem Barske (beiden 75) trouwden in 1949 in Indonesië 'met de handschoen'.

Met een handschoen vol liefde...

door CEES KORING

AMSTERDAM, maandag „Nee, een gewoon huwelijk was het zeker niet. Trouwen met de handschoen: ik had er nog nooit van gehoord. Maar ik ben nu nóg blij dat ik destijds, toen ik was gelegerd op Sumatra, van een onderofficier de tip kreeg dat die mogelijkheid bestond. Anders had ik mijn vrouw en mijn dochter voorlopig niet te zien gekregen. Misschien wel nooit meer.”

Willem Barske (75) praat in gezelschap van zijn evenoude vrouw Soeparmi over 'tempo doeloe', lang vervlogen tijden. Maar voor allebei is hun bijzondere huwelijk nog een gebeurtenis als de dag van gisteren. Het was een moeilijke en harde tijd, eind jaren veertig. Barske, van huis uit gereedschapmaker, nam als vrijwilliger deel aan de zogenoemde politionele acties tegen de naar onafhankelijkheid hunkerende Indonesiërs. De acties waren een keurig woord voor wat gewoon een oorlog was, want de jonge Willem zag dienstmaten sneuvelen door kogels en klewangs. Het was voor hem in meer opzichten moeilijk. En verwarrend tegelijk. Want hij werd tot over zijn oren verliefd op de Javaanse verpleegster Soeparmi, een kind van het volk dat zich juist aan de

■ Willem Barske ging als jong broekie van 20 in 1946 als soldaat naar het toenmalige Nederlands Indië.

„Onze echte bruiloft vierden we pas 50 jaar later”

Nederlanders probeerde te ontworstelen.

Barske: „Er waren zat Hollandse jongens die met een Indonesisch meisje omgingen. Maar de Nederlandse autoriteiten zagen dat niet graag. Het was politiek, een soort beleid, denk ik. Ik werd in ieder geval enorm tegengewerkt toen ik op een gegeven moment om overplaatsing vroeg van Sumatra naar Java om, na een kort verblijf in Nederland, herenigd te worden met mijn vrouw. Het lukte doordat we met de handschoen trouwden. We gaven het jawoord op notarissenkantoren, heel ver van mekaar vandaan. Ik zat in Medan op Sumatra, met een secretaresse van de notaris als een soort plaatsvervangende bruid. Soeparmi zat met een getuige bij een notaris in Tjimahi, een stad bij Bandoeng op Java. Zo kregen we de benodigde papieren voor gezinshereniging. Een jaar later ben ik met mijn vrouw en ons kind van 18 maanden naar Nederland gereisd. Gevlucht eigenlijk, want na de officiële overdracht van Indonesië door ons land werd de toestand daar steeds moeilijker voor Nederlanders. Ook voor Indonesische vrouwen die met een Nederlander waren getrouwd.”

Willem Barske sukkelde met zijn gezondheid maar hij heeft lichtjes in zijn ogen als hij over zijn tijd in Indonesië praat. Moeilijk was het, maar het was toch 'een goeie, ouwe tijd'. Hij en Soeparmi drinken thee bij het ophalen van hun herinneringen. Hun huis ademt de sfeer van haar vaderland. Op de schoorsteenmantel staat Indonesisch hout-

snijwerk. Aan de muur hangt een groot schilderij met sawa's en een vulkaan. Het ruikt naar sambal: vanavond eten ze rijst. De derde keer al van de week.

Als Willem vertelt vult zijn vrouw hem zonnig aan of zij corrigeert hem af en toe: „Nee, Willüm. Dat was anders.” Soeparmi is goedlachs en levenslustig, ondanks momenten van heimwee. Toen ze uit het verre land vertrok liet ze haar hele familie achter. Maar er zijn nog steeds veel en goede contacten. In 1996, toen allebei al zeventig, waagden Willem en Soeparmi het nog eens om op familiebezoek te gaan. Voor Willem was het een weersien met het land waarmee hij in 1946, als broekie van 20 in een veel te ruim uniform, voor het eerst kennis maakte.

Barske: „Ik was eigenlijk nog te jong toen ik me, in oktober '45, samen met een kameraad uit Zwolle, als vrijwilliger meldde voor Indië, want zo heette dat land toen nog. Mijn moeder moest meetekenen zodat ik kon gaan. We waren eigenlijk avonturiers. Politiek bewust waren we niet. We hadden natuurlijk gehoord dat Indië bezet was geweest door de Japanners. En we hadden gehoord en gelezen van Soekarno, die na de capitulatie van de Jappen eenzijdig de onafhankelijkheid en de republiek Indonesia had uitgeroepen. Toen ik samen met nog 800 jongens scheep ging zongen we: 'Wat doen we met Soekarno als die komt'. Op de boot leerden we een paar woorden Maleis: terimah kassih (dank je wel) en pergi ke mana (waar ga je naar toe)?”

Afgeslacht

„We kwamen aan in Tanjung Priok en werden daar gelegerd in kudangs, loodsen. Ik vond het daar prachtig. Dat land! Die natuur! Maar we werden al snel met onze neus op de feiten gedrukt. In het gebied waar wij lagen en moesten patrouilleren waren extremisten erg actief. Zes van mijn maten werden afgeslacht toen ze bij Tangerang in een hinderlaag liepen. In een rivier vonden we blanke Europeaanse vrouwen, die gruwelijk waren gedood en vastgespijkerd op vlotten. Ja, het was een keiharde tijd.”

Soeparmi schenkt nog een kop thee in voordat haar Willem vertelt over hun kennismaking. Barske: „Van Tanjung Priok werd ik overgeplaatst naar Tjimahi bij Bandoeng. En daar kwam ik eind 1946 doodziek van de malaria in het hospitaal terecht. Na een paar weken was ik toch weer zover opgeknapt dat ik kon wandelen in de ziekenhuistuin. Op een avond

■ Soeparmi kon na het bijzondere huwelijk worden herenigd met haar Willem. Het dochtertje Sophia dat uit hun relatie werd geboren had haar vader nog nooit gezien.

notaris nodig had. En toen ik de papieren na veel gedoe toch kreeg werd ik door-gestuurd naar een sociaal werkster. En die begon me op mijn gemoed te werken. Of ik wel zeker wist dat die vrouw in Tjimahi, Soeparmi dus, me steeds trouw was gebleven. Gemeener kan haast niet. Zo kreeg ik echt het idee dat ze me van een huwelijk met een Indonesische af wilden houden.”

Triomfkreet

De onverzettelijkheid won. Na maanden van heen en weer schrijven en getelegrafeer trouwden Willem Barske en Soeparmi met de handschoen. Het telegram dat Soeparmi haar man stuurde nadat zij het huwelijk bij de Burgerlijke Stand van Bandoeng had laten inschrijven was haast een triomfkreet: „We zijn getrouwd op 21 december 1949!” Het maakte de weg vrij voor hun hereniging. Een paar dagen na de 21ste kreeg Barske toestemming om naar Tjimahi af te reizen. Daar zag hij dus voor het eerst zijn dochtertje, dat al aan lopen toe was. In Nederland kwamen er nog twee kinderen bij, allebei jongens. Willem en Soeparmi hebben twee kleinkinderen.

Soeparmi: „Het was een moeilijke weg die we hebben bewandeld, niet waar Willüm? Maar achteraf wel leuk.” Willem Barske: „Een feestje was er niet bij. Daar was de tijd niet naar. Maar toen ik van het notarissenkantoor kwam heb ik wel met een paar maten een biertje zitten hijsen.” Soeparmi: „Ik kocht alleen wat lekkers voor mijn broers en zusjes. O ja, mijn vader dronk een jenevertje.” Willem: „De echte bruiloft vierden we pas toen we 50 jaar getrouwd waren, twee jaar geleden nu. We werden compleet verrast door onze kinderen die mensen hadden uitgenodigd die we in jaren niet hadden gezien. Sommigen kenden we nog uit Indonesië. Er was een bruidstaart en ik kon voor het eerst officieel de bruid kussen. Want dat lukt niet als je met de handschoen trouwt. Die gouden huwelijksdag was misschien wel de mooiste dag van mijn leven.”

raakte ik in gesprek met een Hollandse

vrouw die werd verpleegd in de psychiatrische afdeling. Ze stond achter een omheining van prikkeldraad en bleek danig in de war. Het was om te lachen en treurig tegelijk: ze beweerde dat ze de moeder was van prins Bernhard en ze zei dat ze me nog kende uit de paleistuin. En op dat moment kwam er een Indische verpleegster met een schaal fruit aanlopen. 'Wilt u ook proeven?', vroeg ze, in keurig Nederlands, aan de andere kant van het hek. Het was Soeparmi. Ik was meteen zwaar van haar onder de indruk en wachtte haar dezelfde avond op bij de poort. Ik wilde haar terugzien.”

Barske werd de volgende dag uit het ziekenhuis ontslagen en meldde zich direct bij de ouders van Soeparmi om kennis te maken. Hij kwam terecht in een hecht en vooral liberaal gezin met elf kinderen, die wel even vreemd aankeken tegen die witte Hollander, maar van een vijandige stemming was bepaald geen sprake. De familie van Soeparmi was Oranjegezind en zeer pro-Nederland. „Mijn oudere broers en zusjes gingen, net als ik, allemaal op Nederlandse scholen”, zegt Soeparmi. „Mijn vader was onderofficier bij het KNIL, het Koninklijk Nederlands Indische Leger. Dat Willem en ik met elkaar omgingen was dus geen enkel probleem.” En lachend: „Jij was niet meer weg te slaan, niet waar Willüm?”

In de loop van 1948 kwam het, noodgedwongen, tot een scheiding tussen de Zwolse militair en zijn aanstaande Indische bruid. Barske moest wegens familieomstandigheden terug naar Nederland.

Overgeplaatst

Alle verzoeken van Barske om naar Java te worden overgeplaatst werden zonder meer afgewezen. Hij neemt een slok thee en vertelt: „Ik sprak daarover natuurlijk met mijn dienstmaten. Op een dag kwam in de kantine een onderofficier naar me toe en die zei: 'Joh, je moet zorgen dat je met de handschoen trouwt. Dat gebeurt wel meer en dan is het zo voor mekaar. Maar in mijn geval was het helemaal niet zo voor mekaar. Ze haalden dingen met me uit die voor mijn gevoel niet in de haak waren. Een sergeant wilde me op gevaarlijke patrouilles sturen, maar daar heb ik hem met m'n geweer op zijn borst van af weten te houden. Dat hij me daarvoor nooit voor de krijgsraad heeft gesleept is me nog een raadsel.”

„Verder weigerde de legeradministratie me de papieren te geven die ik voor 'het trouwen met de handschoen' bij de